

**UCHWAŁA NR
RADY MIASTA ZAKOPANE**
z dnia

w sprawie: nadania tytułu Honorowy Obywatel Miasta Zakopane.

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 14 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (tekst jedn. Dz.U. z 2020 poz.713) **RADA MIASTA ZAKOPANE uchwala, co następuje:**

W 100 rocznicę wybuchu III Powstania Śląskiego i wymarszu Mieszkańców Zakopanego i Podhala walczących o niepodległość Górnego Śląska w szeregach 2.Baterii I Dywizjonu Artylerii - w nawiązaniu do uchwały Rady Gminnej Zakopanego z dnia 22 marca 1921r.

§ 1

Nadaje się tytuł Honorowego Obywatela Miasta Zakopane Wojciechowi Korfantemu.

§ 2

Wykonanie Uchwały zleca się Przewodniczącemu Rady Miasta Zakopane.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Uzasadnienie

Wojciech Korfanty pierwszy raz przyjechał do Zakopanego latem 1903 roku, 4 sierpnia w Hotelu „Morskie Oko” wygłosił odczyt pt. „Walka narodowa na Śląsku” na temat celów i pracy na terenach zajmowanych przez Niemców. Jak zauważył „Przegląd Zakopiański”: „osoba prelegenta dawała pewność, że spotkanie odbędzie się przy licznym udziale publiczności”. Podczas odczytu sprzedawano kartkę z podobizną Wojciecha Korfanteo, a zgromadzone środki przeznaczone były na ofiary robotnicze w Hucie Laury. Słowa polskiego Posła do Reichstagu podkreślające wagę terenów plebiscytowych dla wolnej Polski, szczególnie przemysłowych, były wsparciem polskiej sprawy. Przemawiający nie tylko zrobił ogromne wrażenie na Zakopiańczykach, ale już wtedy rozpoczęły się jego znajomości i przyjaźnie trwające przez całe życie.

Słowa: „My zaś mamy tylko ducha polskiego, który wierzy we własne siły, kocha wszystko co polskie, i ufa w lepszą przyszłość” wyrażały patriotyzm Korfanteo i jego ogromne oddanie sprawie narodowej. Jego wystąpienia pełne miłości do ojczyzny i troski o jej losy, wygłaszane były w wielu miejscach - Katowicach, Poznaniu, Berlinie, Warszawie, Zakopanem. Gdzie się pojawiał, zawsze powtarzał „Polska to wielka rzecz” – wolna i niepodległa.

Pomoc Polakom na Śląsku była dla mieszkańców Zakopanego naturalnym obowiązkiem. Hasłem Tygodnia Górnośląskiego organizowanego przez Centralny Komitet Plebiscytowy w Warszawie na przełomie grudnia 1920 i stycznia 1921 roku było zdanie „Wszyscy i wszystko dla Górnego Śląska”. Każdy, czując się Polakiem, odpowiedział we właściwy dla siebie sposób. Przedstawiciele Podhala - Helena Roj Kozłowska wraz z muzyką Bartusia Obroty i członkami Związku Górali jeździli agitować za Polską, propagując kulturę góralską, wystawiając przedstawienie „Janosik”.

W przeprowadzonym plebiscycie 60% głosujących opowiedziało się za przynależnością obszaru plebiscytowego do Niemiec, Komisarz Plebiscytowy- Wojciech Korfanty – zaproponował własną linię podziału terytorium.

Sprawa plebiscytu nie pozostała nie zauważona w Zakopanem. W protokole 19 posiedzenia Rady Gminnej odbytego dnia 22 marca 1921 roku czytamy:

„Radny p. Dr Józef Diehl stawia wniosek nagły następującej treści: Rada gminna, dając wyraz radości na skutek pomyślnego wyniku plebiscytu - mianuje posła Wojciecha Korfanteo, świetnego wyraziciela i wytrwałego pomnożyciela ducha narodowego na Górnym Śląsku - obywatelem honorowym Zakopanego. Wniosek powyższy przyjęła Rada jednomyślnie po przemówieniu Diehla i radnego Wojciecha Brzegi, który zaproponował przyjęcie go bez dyskusji.”

Gdy w nocy z 2 na 3 maja wybuchło III Powstanie Śląskie, nikogo nie dziwiło, iż aż 40 młodych Zakopiańczyków spontanicznie zgłosiło się, aby wesprzeć działania powstańcze na Górnym Śląsku. Ich walka w szeregach 2 Baterii I Dywizjonu Artylerii pod dowództwem por. Jerzego Lgockiego zakończyła się sukcesem. Wszyscy wrócili do domu pod sztandarem zwycięstwa. Na pamiątkę walki powstańczej, jej uczestnicy, wybili odznakę w kształcie emaliowanego na biało krzyża łacińskiego z centralnie umieszczoną niebieską tarczą, na której umieszczono piastowskiego orła z koroną, a pomiędzy ramionami krzyża umieszczono skrzyżowane lufy dwóch armat i ostrza bagnetów.

Dzięki plebiscytowi i III Powstaniu Śląskiemu Polska uzyskała 29% spornego terytorium, w tym prawie cały obszar przemysłowy. Nie było to wprawdzie całe terytorium proponowane do zwrotu na rzecz Polski, przez Korfanteo, ale wygrana była jednoznaczna. W głównej mierze odbyło się to dzięki jego osobistemu zaangażowaniu jako komisarza plebiscytowego, kierującego całością akcji organizacyjnej, propagandowej i politycznej. Jak wielka była rola Wojciecha Korfanteo w pozyskaniu dla Polski spornego terytorium podkreślali zarówno Polacy jak i politycy zagraniczni, m.in. Francesco

Tommasini – poseł nadzwyczajny i minister pełnomocny Włoch w słowach: „Nie posiadała Polska ani środków, ani organizacji, lecz za to miała szczęście posiadać człowieka o zdolnościach wyjątkowych, sile woli niezłomnej, który już przedtem zmierzył się z Niemcami...”

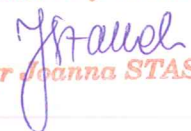
Zamiłowanie do Zakopanego, przyznanie honorowego obywatelstwa, jak również pogłębiające się przyjaźnie z mieszkańcami naszego miasta, skłoniły Wojciecha Korfanteo do zakupu dla swojej żony Elżbiety willi „Wir”, wybudowanej w stylu zakopiańskim, mieszczącej się przy ulicy Zamoyskiego. Dom, któremu nadał nazwę „Elżbiecina” stał się miejscem spotkań znaczących dla epoki ludzi: aktorów, literatów, malarzy, ale także ostoją spokoju i odpoczynku w politycznych zmaganiach. Był także miejscem wytchnienia po latach wytężonej politycznej pracy. Jak wspomina Kornel Makuszyński, Wojciech Korfanty uwielbiał spacerować po Zakopanem pokazując miasto wnuczce. Zakopane miało być również miastem, w którym Poseł Korfanty w otoczeniu Bliskich spędzi ostatnie chwile swego życia. Niestety los chciał inaczej.

Kilkanaście lat później, po Przewrocie Majowym w 1926 roku, oskarżono Wojciecha Korfanteo o nieprawidłowości gospodarcze, m.in. w zarządzaniu Bankiem Śląskim. Zarzuty zostały wprowadzone przez Sąd Marszałkowski Sejmu RP oddalone, ale krytyka coraz bardziej się nasilała. W wyniku politycznych zawirowań m.in. niezgodności w podejściu do prowadzenia spraw Polskich przez Józefa Piłsudskiego i Wojciecha Korfanteo, wybrana w 1934 roku Rada Miejska Zakopanego zdominowana przez sanacyjny Bezpartyjny Blok Współpracy z Rządem, na posiedzeniu w dniu 22 maja 1935 pozbawiła Wojciecha Korfanteo Honorowego Obywatelstwa Zakopanego. W protokole z VI-go posiedzenia czytamy :

„Burmistrz odczytuje następujący wniosek nagły, zgłoszony przed posiedzeniem przez radnego p. Adama Dobrodzickiego i 12-tu członków Rady: „Nadanie w minionych latach obywatelstwa honorowego panu Wojciechowi Korfantomu, ściganemu obecnie za oszustwa popolite przez władze sądowe, pociąga za sobą szkodliwe dla gminy następstwa. Pan Wojciech Korfanty ucieczką z kraju stwierdził brak odpowiedzialności obywatelskiej. Wobec powyższego zgłaszamy wniosek nagły: Rada miejska Zakopanego uchwałą z dnia 22 maja 1935r. skreśla z listy obywateli honorowych pana Wojciecha Korfanteo”. Następnie Burmistrz odczytuje uchwałę Rady gminnej z 22 marca 1921, którą przyznano p. Korfantomu obywatelstwo honorowe oraz otwiera dyskusję. [brak dyskusji] Za wnioskiem głosują wszyscy obecni na posiedzeniu członkowie Rady.”

Historia zweryfikowała działania Wojciecha Korfanteo i uznała go za jednego z Ojców Niepodległości. Sto lat po wydarzeniach, dzięki którym Polska odzyskała Górny Śląsk, a córki i synowie podhalańskiej ziemi stanęli, aby walczyć w jego obronie u boku Komisarza Plebiscytowego, Rada Miasta Zakopane, mając na uwadze zasługi Wojciecha Korfanteo, pragnie przywrócić mu Honorowe Obywatelstwo Miasta Zakopane.

Naczelnik Wydziału Kultury

mgr Joanna STASZAK

Dyrektor Oddziału
Instytut Pamięci Narodowej
Komisja Ścigania Zbrodni
przeciwko Narodowi Polskiemu
w Katowicach

Szanowny Pan
Jan Gluc
Przewodniczący Rady
Miasta Zakopane
ul. Kościuszki 13
34-500 Zakopane

Pismo z dnia: 19.03.2021 r. Znak: BRM.0004.182.2021 Nasz znak: BBHka-6021-4(2)/21 Data: Katowice, 14.04.2021 r.

Szanowny Panie Przewodniczący,

W odpowiedzi na Pana zapytanie dotyczące historycznej rangi Wojciecha Korfanteo, chciałbym podkreślić, że polityk ten zalicza się do osób o najwyższych zasługach dla odzyskania niepodległości przez Polskę w roku 1918. Wyraża się to w stosowaniu wobec niego terminu Ojca Niepodległości, na równi z takimi politykami jak Józef Piłsudski, Roman Dmowski, Wincenty Witos, Ignacy Jan Paderewski czy Ignacy Daszyński. Tym samym w powszechnej świadomości historycznej Trzeciej Rzeczypospolitej Korfanta plasuje się w grupie najważniejszych polityków zabiegających o podtrzymanie polskiej tożsamości narodowej przed 1918 r., walczących o kształt granic odrodzonego państwa w okresie 1918–1922, jak i kształtujących niepodległą republikę w latach jej istnienia, 1918–1939. Potwierdza tę opinię pobeżny nawet przegląd faktów z życia tego polityka.

Wojciech (Albert) Korfanta urodził się 20 kwietnia 1873 r. w osadzie Sadowki koło Siemianowic Śląskich na wówczas pruskim Górnym Śląsku, w rodzinie robotniczej. Relegowany z gimnazjum w Katowicach za aktywność w duchu narodowym polskim, w trakcie studiów związał się z Ligą Narodową, z nurtem, z którego wyłoniła się później narodowa demokracja. Za artykuł w „Dzienniku Berlińskim” w styczniu 1902 r. został skazany na cztery miesiące więzienia. W 1903 r. Korfanta zdobył mandat poselski do Reichstagu z ramienia ruchu narodowo-demokratycznego. Zwycięstwo to było ważnym momentem w historii Górnego Śląska: po raz pierwszy do niemieckiego parlamentu wszedł z tego regionu polityk jawnie deklarujący się jako polski działacz narodowy. W takim samym duchu udzielał się publicystycznie na łamach redagowanych przez siebie gazet – „Górnoślązaka”, a potem „Polaka”.

Po roku 1911 jego zaangażowanie polityczne zmalało, wrócił do polityki pod koniec I wojny światowej. 25 października 1918 r. Korfanta wygłosił w Reichstagu swoje najgłośniejsze przemówienie parlamentarne, w którym domagał się przyłączenia do Polski części Górnego Śląska na równi z Wielkopolską, częścią Prus Zachodnich i Prus Wschodnich. Po czym wraz z pozostałymi polskimi posłami opuścił posiedzenie parlamentu niemieckiego, by już nigdy tu nie wrócić – swoją misję w Reichstagu uznał za skończoną, skoro odrodziła

#moja NIEPODLEGŁA.

INSTYTUT PAMIĘCI NARODOWEJ – KOMISJA ŚCIGANIA ZBRODNI PRZECIWKO NARODOWI POLSKIEMU

Oddziałowe Biuro Badań Historycznych w Katowicach

ul. Józefowska 102, 40-145 Katowice tel. (032) 207 03 00, fax. (032) 207 03 80

www.ipn.gov.pl

się Rzeczypospolita. 11 listopada 1918 r. wszedł w skład Komisariatu Naczelnej Rady Ludowej w Poznaniu, kierował sprawami wojskowymi i polityką zagraniczną. Choć Korfanty nie był zwolennikiem walk w powstaniu wielkopolskim, aktywnie zaangażował się w budowę armii powstańczej. Szansę na ostateczny sukces zrywu widział jednak raczej w zabiegach dyplomatycznych.

Następnie stanął na czele Polskiego Komisariatu Plebiscytowego, mającego walczyć o polskie głosy w plebiscycie górnośląskim. Korfanty odegrał zdecydowaną rolę w kształtowaniu polskiej propagandy plebiscytowej i za jej wielkimi sukcesami. Gdy w sierpniu 1920 r. wybuchło II powstanie śląskie Korfanty objął jego przywództwo, miał jednak świadomość możliwych, negatywnych reperkusji dyplomatycznych. Z tego względu od początku dążył do zakończenia walk. Plebiscyt mający zadecydować o losach Górnego Śląska odbył się 20 marca 1921 r. Za Niemcami opowiedziało się prawie 60 % głosujących, za przyłączeniem obszaru plebiscytowego do Polski – ponad 40 %. Korfanty wysunął propozycję podziału obszaru plebiscytowego wedle granicy, znanej jako „linia Korfanteo”. Polsce przypaść miało około 60 % obszaru plebiscytowego (w tym okręg przemysłowy), zamieszkałego przez 70 % mieszkańców. Ponieważ przedstawiciele Wielkiej Brytanii i Włoch proponowali włączenie do Rzeczypospolitej 25 % obszaru plebiscytowego, 30 kwietnia 1921 r. Korfanty podjął decyzję o strajku powszechnym i powstaniu zbrojnym, a 3 maja ogłosił się dyktatorem powstania. Militarne sukcesy były ogromne: do 10 maja powstańcy osiągnęli „linię Korfanteo”, nie natrafiając na poważniejszy opór Niemców. Korfanty zaproponował zawieszenie broni na zasadzie status quo. Terytorium kontrolowane przez powstańców miało stać się przyszłym obszarem przekazanym Polsce. W październiku 1921 r. dokonano podziału Górnego Śląska – Polsce przyznano 29 % obszaru plebiscytowego z 46 % mieszkańców, przede wszystkim ścisły okręg przemysłowy, co uznano powszechnie za ogromny sukces młodego państwa, a co było w dużej mierze zasługą Korfanteo.

18 czerwca 1922 r. wysunięto kandydaturę Korfanteo na fotel premiera; zyskał poparcie Sejmu, jednak Naczelnik Państwa, Józef Piłsudski nie wyraził zgody – obaj politycy byli ze sobą skonfliktowani. Jesienią 1923 r. Korfanty został na krótko wicepremierem w rządzie Wincentego Witosa. Działal na forum parlamentów: Sejmu RP, Sejmu Śląskiego, Senatu RP. Polityczne losy Korfanteo związał w tym czasie z chrześcijańską demokracją. Ważnym narzędziem jego polityki był dziennik „Polonia”, ukazujący się od października 1924 r., którego był właścicielem. Korfanty zasiadał w radach nadzorczych ważnych instytucji gospodarczych województwa śląskiego, ale nie pełnił żadnych politycznych funkcji publicznych.

Przewrót majowy w 1926 r. przyjął od początku wrogo, nazywając go „zbrodnią”. Stał się obiektem bezpardonowych ataków władz sanacyjnych. W 1927 r. Korfanty został oskarżony o nieprawidłowości gospodarcze, m.in. w zarządzaniu Bankiem Śląskim. W celu rozstrzygnięcia sprawy powołano Sąd Marszałkowski Sejmu RP. Wyrok był korzystny dla oskarżonego.

Wygaśnięcie poselskiego immunitetu we wrześniu 1930 r. umożliwiło sanacji aresztowanie Korfanteo. Osadzony został w twierdzy w Brześciu nad Bugiem wraz z innym politykami opozycyjnymi, m.in. Wincentym Witosem. Wskutek warunków więziennych mocno podupadł na zdrowiu. Uwięzienie Korfanteo wzbudziło liczne protesty. W „procesie brzeskim”, wobec upadku zarzutów prokuratorskich, występował jedynie w charakterze świadka.

#MOJA NIEPODLEGŁA.

INSTYTUT PAMIĘCI NARODOWEJ – KOMISJA ŚCIGANIA ZBRODNI PRZECIWKO NARODOWI POLSKIEMU

Oddziałowe Biuro Badań Historycznych w Katowicach

ul. Józefowska 102, 40-145 Katowice tel. (032) 207 03 00, fax. (032) 207 03 80

www.ipn.gov.pl

W tym czasie Korfanty stał się wiodącym politykiem chrześcijańskiej demokracji na scenie ogólnokrajowej. Stał się również jednym z czołowych polskich propagatorów katolickiej nauki społecznej. W licznych publikacjach prasowych wykladał swój katolicko-społeczny pogląd na urządzenie społeczeństwa, państwa i gospodarki. Był zwolennikiem nienaruszalności własności prywatnej, ale krytykował też negatywne strony kapitalizmu. Zwalczał ruchy i systemy totalitarne, zarówno faszyzm, jak i komunizm.

Zagrożony ponownym aresztowaniem Korfante go przez władze sanacyjne, widzące w nim groźnego polityka opozycyjnego, zdecydował się na emigrację do Czechosłowacji wiosną 1935 r. Zapewne w związku z tym faktem doszło do pozbawienia go honorowego obywatelstwa Zakopanego. Wobec narastającego zagrożenia wybuchu wojny z Niemcami, zdecydował się na przyjazd do Polski (27 kwietnia 1939 r.). Po powrocie został aresztowany i osadzony w więzieniu na Pawiaku w Warszawie. Aresztowanie wywołało protesty i interwencje przedstawicieli różnych środowisk. W celu znacząco pogorszył się stan zdrowia Korfante go, z tego powodu po 82 dniach został zwolniony i przewieziony do warszawskiego szpitala św. Józefa, gdzie zmarł 17 sierpnia 1939 r. Pogrzb odbył się 20 sierpnia 1939 r. w Katowicach i zgromadził kilkadziesiąt tysięcy ludzi.

Zasługi Wojciecha Korfante go dla sprawy polskiej w państwie pruskim przed rokiem 1918 oraz dla państwowości polskiej po tej dacie są bezdyskusyjnym, powszechnie przyjmowanym faktem, którego nie sposób podważyć. Partykularne konflikty polityczne okresu międzywojennego nie powinny w żaden sposób przesłaniać rzeczywistych dokonań tego polityka i potrzeby jego trwałej obecności w pamięci naszego społeczeństwa.

z poważaniem

A. Smagół
Dyrektor Oddziału
Instytutu Pamięci Narodowej
w Katowicach

Otrzymują:

- 1.) adresat
- 2.) a/a

#Moja NIEPODLEGŁA.

INSTYTUT PAMIĘCI NARODOWEJ – KOMISJA ŚCIGANIA ZBRODNI PRZECIWKO NARODOWI POLSKIEMU

Oddziałowe Biuro Badań Historycznych w Katowicach

ul. Józefowska 102, 40-145 Katowice tel. (032) 207 03 00, fax. (032) 207 03 80

www.ipn.gov.pl